

LIDSKÝ KAPITÁL

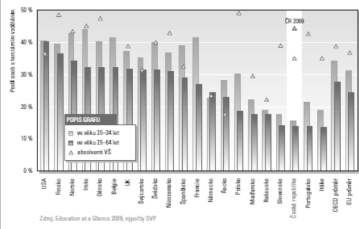

Podíl dospělých s VŠ vzděláním (země OECD v roce 2007)

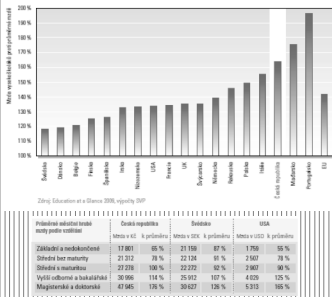

Průměrná mzda vysokoškolačka (země OECD v roce 2007)

Hrubé nástupní platy podle fakult MU

Vystudovaná fakulta	Hrub nástupní plat	5% useknut pr. m r	Po etodpov dí
FI	30574	28998	47
ESF	26744	25306	45
FSS	23421	22440	38
PrF	19926	18367	81
MU	19815	18320	526
LF	18686	16247	107
FF	16959	16359	61
P inf	16538	16319	40
FSeS	15031	15174	16
PedF	14736	14422	91

Zdroj: Nekuda (2009)

Lidský kapitál

Lidský kapitál je *akumulace investic do pracovní síly*. Jakákoliv činnost, která zvyšuje produktivitu práce, může být chápána jako *investice do lidského kapitálu*.

Investice do lidského kapitálu nezahnují jen investice do formálního vzdělání nebo školení, ale také do zdraví, migrace, hledání pracovního místa...

Investice do lidského kapitálu

Investice do lidského kapitálu (stejně jako jakákoliv jiná investice) vyžaduje vynaložení určitých nákladů v současnosti (nebo blízké budoucnosti), zatímco výnosy jsou inkasovány v budoucnosti.

Racionální člověk porovnává výnosy a náklady spojené s dalším stupněm vzdělání.

Náklady mají tuto podobu:

- přímé výdaje (na nákup knih, školné, atd.)
- náklady příležitosti (ušlý výdělek)

Očekávané výnosy mají podobu vyšších budoucích výdělků, většího uspokojení z práce v průběhu života.

Diskontování a současná hodnota

Investiční výdaje jsou realizovány v jiném časovém horizontu než jsou inkasovány očekávané výnosy z investice. Je třeba srovnávat současnou hodnotu očekávaných výnosů a výdajů.

Příklad. Máme 1000 Kč, uvažujeme 2 období (teď a za rok), úroková míra je 5 %.
Budoucí hodnota 1000 Kč je 1050 Kč.
Současná hodnota (V_p) 1050 Kč je 1000 Kč.

Obecně (v případě jednoho roku):

$$V_p = V_t / (1+r), \text{ kde } r \text{ je úroková nebo diskontní míra}$$

V případě n let:

$$V_p = V_0 + V_1/(1+r) + V_2/(1+r)^2 + V_3/(1+r)^3 + \dots + V_n/(1+r)^n$$

Kdy se vyplatí investice do vzdělání?

Investice do vzdělání bude atraktivní, pokud současná hodnota budoucích výnosů převyšuje náklady (C) (resp. současnou hodnotu budoucích nákladů): $V_p > C$

Příklad. Adam se rozhoduje, zda absolvovat další stupeň vzdělání. Vyšší vzdělání by pro něj bylo v dalším období spojeno s nárůstem mzdy o 150 tisíc, ale musel by vynaložit náklady 135 tisíc. Vyplatí se mu to, když bude diskontní míra 5 %?

$$V_p = 150000/1,05 = 142857 \Rightarrow V_p > C, \text{ další vzdělání se vyplatí}$$

Jak by se situace změnila, kdyby byla diskontní míra 15 %?

$$V_p = 150000/1,15 = 130435 \Rightarrow V_p < C, \text{ další vzdělání se nevyplatí}$$

Klíčovou roli hraje diskontní míra. Čím více lidé diskontují budoucnost (upřednostňují přítomnost), tím menší ochota investovat do dalšího vzdělávání.

Vnitřní míra výnosu

Alternativní možností, jak posoudit výhodnost investice do lidského kapitálu je metoda *vnitřního výnosového procenta*. Vnitřní výnosové procento je taková míra výnosu, při které se čistá současná hodnota výnosu investice do lidského kapitálu rovná nule.

$$V_0 + V_1/(1+r) + V_2/(1+r)^2 + V_3/(1+r)^3 + \dots + V_n/(1+r)^n - C = 0,$$

kde r je vnitřní výnosové procento.

Vnitřní míru výnosu pak porovnááme s mírou výnosu z ostatních investic.

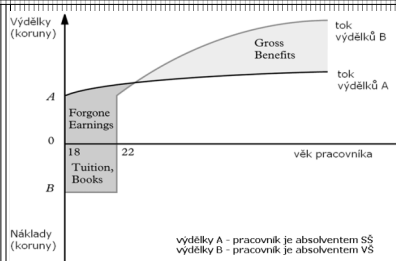

Potenciální výtěžkové toky (věkově-výtěžkové profily) dle vzdělání

Důsledky základního modelu lidského kapitálu

Jaké jsou hlavní důsledky modelu nákladů a výnosů z investice do lidského kapitálu?

- Čím delší je tok očekávaných budoucích výtěžků po realizaci investice, tím pravděpodobnější je, že čistá současná hodnota investice bude kladná (za jinak stejných okolností).
- Lidé orientovaní na přítomnost budou pravděpodobně méně ochotni absolvovat VŠ vzdělání než lidé uvažující v delším časovém horizontu.
- Čím nižší budou náklady na investici do lidského kapitálu, tím bude ziskovější (za jinak stejných okolností).
- Čím vyšší jsou rozdíly ve výtěžcích mezi středoškoly a vysokoškoly, tím více lidí bude chtít investovat do VŠ vzdělání (za jinak stejných okolností).

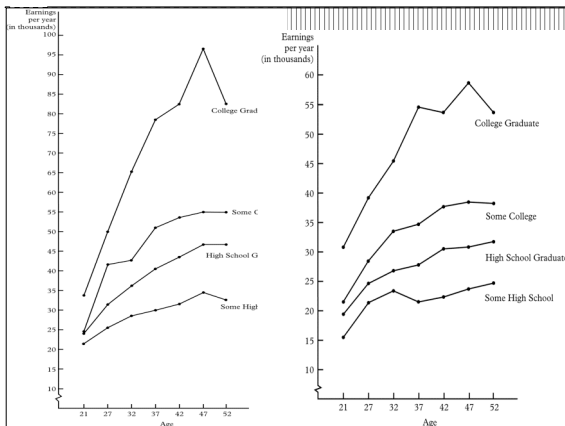

Průměrné příjmy a vzdělání

- Průměrné příjmy pracovníků na plný úvazek s vyšším vzděláním rostou.
- Věkově-výdělkové profily jsou konkávní.
- Věkově-výdělkové profily se rozevírají.
- Předchozí dva body se týkají více mužů než žen.

Optimální délka (výše) vzdělání

V jakém okamžiku by měl člověk opustit vzdělávací proces?

Mezní míra výnosu ze vzdělání (MRR) představuje procentní zvýšení výdělku v důsledku dalšího vzdělávání.

Předpokládáme:

- diskontní míra se nemění
- mezní míra výnosu z lidského kapitálu (MRR) se snižuje (každý další rok vzdělávání přináší nižší přírůstek znalostí a menší nárůst příjmů)

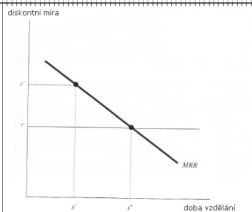

Optimální délka (výše) vzdělání (grafické znázornění)

Člověk ukončí proces vzdělání v okamžiku, kdy se mezní míra výnosu vyrovná s diskontní mírou.

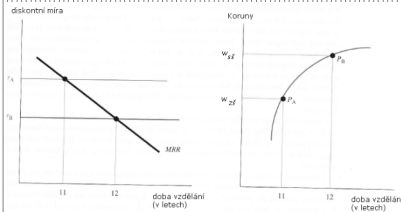

Vzdělání a výtělky a rúzné diskontní míry

Příklad. Adam má vyšší diskontní míru (r_A) než Běda (r_B), ale oba mají stejné schopnosti.

Adam nedokončí střední školu a na trhu práce dosáhne na nižší mzdu.

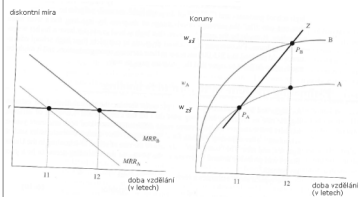

Vzdělání a výtělky a rúzné schopnosti

Příklad. Adam má stejnou diskontní míru jako Běda, ale Adamovi se ve škole daří méně.

Mzdový rozdíl mezi oběma vznikne proto, že Běda má vyšší vzdělání a je schopnější. Neříká nám však, jak by vzrostla mzda Adama, pokud by dokončil SS.

Je vzdělání dobrou investicí?

Empirické studie odhadují míry výnosu z VŠ vzdělání v rozmezí 5-12 % ročně.

Empirické odhady těchto výnosů komplikuje fakt, že lidé mají různé schopnosti a různou diskontní míru.

Signální teorie vzdělání

Podle signální teorie vzdělání přímo nezvyšuje produktivitu práce. Pokud má firma za to, že vysokoškoláci jsou v průměru schopnější než středoškoláci, může se při najímání pracovníků či jejich odměňování řídit podle vzdělanostního standardu.

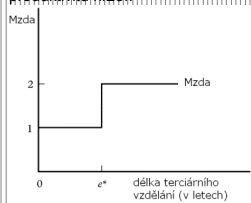

Signální model - příklad

Zaměstnavatelé budou předpokládat, že pokud pracovník absolvoval alespoň e^* let VS vzdělání, bude mít produktivitu 2, ostatní budou mít produktivitu nižší.

Může signál e^* skutečně rozpoznat schopnější (produktivnější) pracovníky?

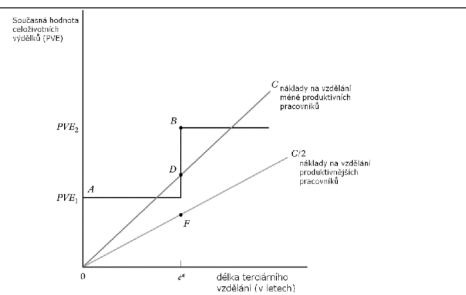

Signál e^* může být pro zaměstnavatele vodítkem, pokud psychické a intelektuální zatížení jsou inverzní schopnostem pracovníka.

Pracovníci si vyberou stupeň vzdělání, kde je rozdíl mezi jejich diskontovanými celoživotními výděly a náklady na vzdělání maximální. V tomto případě dosažené vzdělání signalizuje produktivitu.

Srovnání signální teorie a teorie lidského kapitálu

Podle obou přístupů mají lidé s vyšším vzděláním vyšší mzdy.
Podle teorie lidského kapitálu vzdělání zvyšuje produktivitu, podle signální teorie nikoliv.

Pro jednotlivce je výhodné investovat do vzdělanostních signálů. Je otázkou, zda to platí i pro společnost jako celek - hospodářsko-politická doporučení těchto přístupů v oblasti vzdělání se liší.

Pracovní příprava

Část schopností a dovedností pracovníci získávají v rámci *pracovní přípravy (on-the-job training)*.

Všeobecná pracovní příprava (general training) vytváří takové dovednosti, které jsou přenositelné do jiné firmy (např. práce s PC, řídicák atd.)

Speciální příprava (specific training) zajišťuje takové schopnosti, které jsou uplatnitelné pouze v určité firmě (např. práce se specifickým IS, řízení tanku v armádě atd.)

V realitě je pracovní příprava kombinací všeobecné a specifické pracovní přípravy.

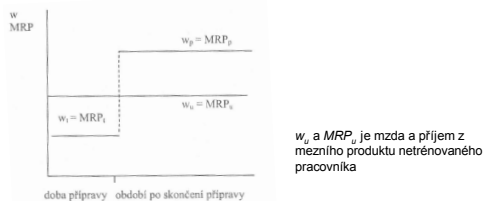

Náklady a výnosy všeobecné pracovní přípravy

Konkurenční firmy nebudou nést náklady spojené se všeobecnou přípravou.

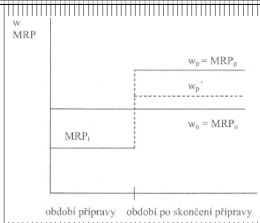

Náklady a výnosy speciální přípravy

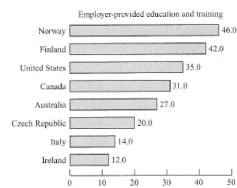

Na nákladech speciální přípravy se budou spolupodílet firmy i pracovníci.

4.4 Global Perspective

Percentage of Workers Receiving Employer-Provided Education and Training

The percentage of workers who receive employer-provided job-related education and training ranges from 12 percent in Ireland to 46 percent in Norway.

Source: Organization for Economic Cooperation and Development, *Employment Outlook*, July 2003, Table S.1.

The statistics are based on samples of workers aged 25 to 64 from the middle to late 1990s.

Literatura

povinná:

- Ehrenberg a Smith (2009): kapitola 9, str. 279-278

doporučená:

- Borjas (2010), kapitola 6, str. 237-286